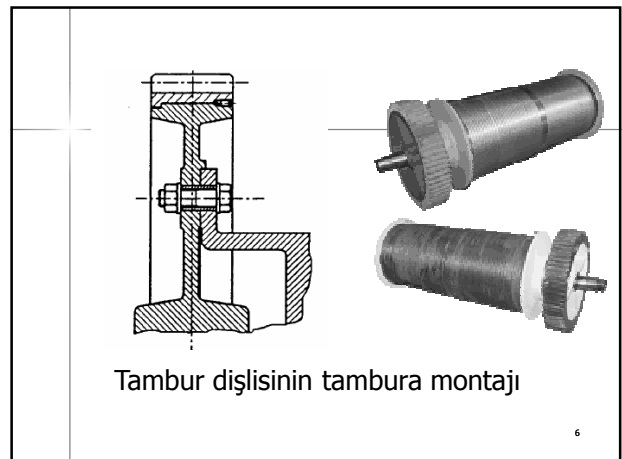
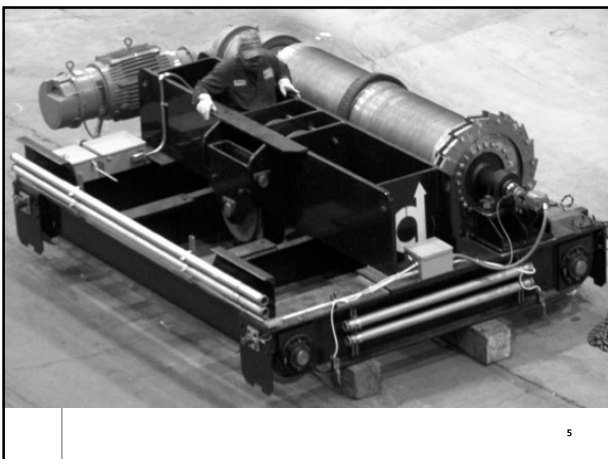
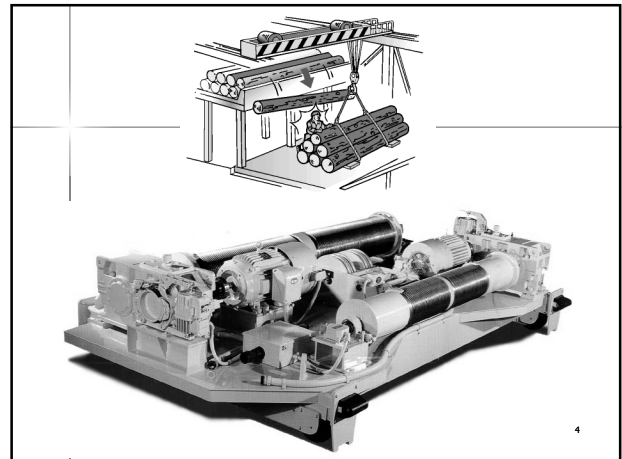
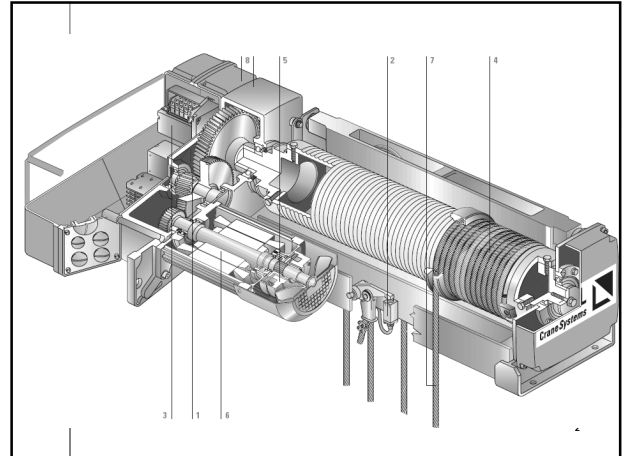
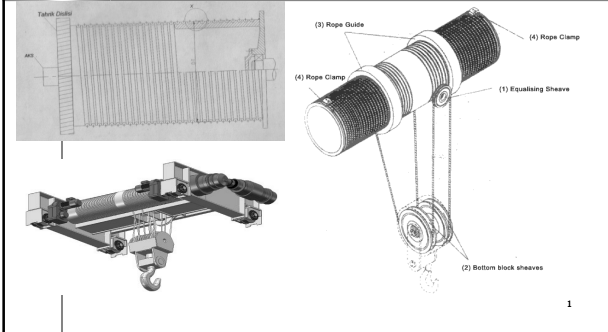
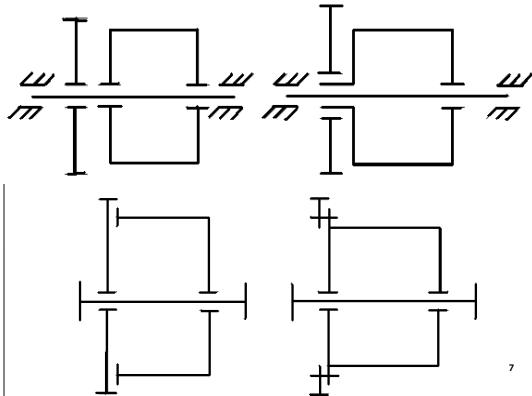

TAMBURLAR

Kaldırma makinalarında kullanılan tamburların yapısı aşağıdaki şekilde görülmektedir.

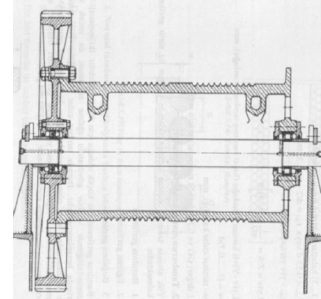
Tamburların yataklanma ve tahrik şekilleri aşağıdaki şekillerdeki gibi olabilir.

7

Tamburlar genellikle St 37, St 38, veya dökme demir malzemelerinden yapılırlar.

Aşağıdaki şekilde yivli ikiz makaralı tambur görülmektedir.

Halat tamburlarının her iki tarafına flanş konulmalıdır. Bu flanşların yükseklikleri 1.5 d kadar olmalıdır. Döküm tamburlarda flanş kalınlığı, tambur cidar kalınlığı kadar alınabilir.

$$w \cong h$$

8

Tambur Yivleri

d: Halat çapı

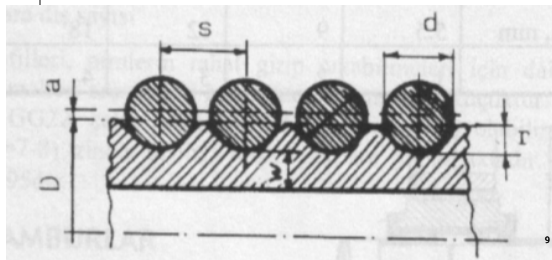
r: (0,53 – 0,55) d

s=d+b=d+(1...3)mm

s~1.15d

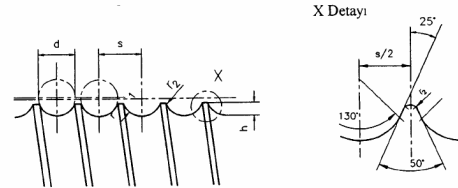
a=(1/8)d alınabilir.

b~0.15d

9

Yiv profili DIN 15061 - s x d

10

Tambura Açılması Gereken Yiv Sayısı

İkiz makaralı palanga sistemine sahip bir kaldırma düzeneğinde:

$$Z \times \pi \times D_t = i \times H \rightarrow Z = \frac{i \times H}{\pi \times D_t}$$

Z: yiv sayısı, Dt: Tambur çapı

H: kaldırma yüksekliği

i: kanca bloğundaki makara sayısı

11

$$i \times H = L_h$$

Lh: Tambura sarılan halat uzunluğu

Yük tam aşağıda iken, halatın en az 1.5 sarım tambur üzerinde kalması gerektiğinden; yiv sayısı:

$$Z = \frac{i \times H}{\pi \times D_t} + (1.5 - 3)$$

12

Bu yiv sayısı simetrik tamburun bir tarafına açılması gereken yiv sayısı olur.

Toplam yiv sayısı bunun iki katı olur.

Tamburda yiv açılması gereken boy:

$$L_y = Z \times s \quad Z: \text{yiv sayısı}$$

Lh: Tambura sarılması gereken halat uzunluğu ise, açılması gereken yiv sayısı:

$$Z = \frac{L_h}{\pi \times D_t} + (1.5 - 3)$$

13

Tambur et kalınlığı

Tambur yükün kaldırılması sırasında; yüzey basıncı, burulma ve eğilme gerilmelerine maruz kalır.

$$\tau = \frac{M_b}{\frac{\pi}{16} \frac{(d_1^4 - d_2^4)}{d_1}}$$

$$\sigma_e = \frac{M_e}{W_e} = \frac{M_e}{\frac{\pi}{32} \frac{(d_1^4 - d_2^4)}{d_1}}$$

14

Mukayese Gerilmesi

$$\sigma_{muk} = \sqrt{\sigma_e^2 + 3\tau^2} \leq \sigma_{em}$$

Yüzey basıncına göre kontrol ise:
Deneyisel olarak;

$$P = 0.85 \frac{F_h}{h \times s} \leq P_{em}$$

15

Eğilme gerilmesi için yine yaklaşık olarak bir kabulte ince cidarlarda $h \leq D_t$ ise,

$$\sigma_e = \frac{4}{\pi} \frac{M_e}{h \times D_t^2}$$

alınabilir.

Başlangıç hesaplarında;

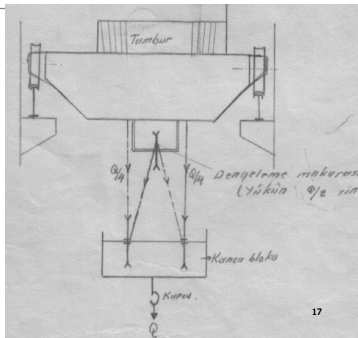
$$h \cong s$$

alınabilir.

16

Tambura Gelen Halat Kuvvetleri

2 makaralı 4 taşıyıcı halata sahip bir kaldırma düzeneğinde halat kuvveti;

17

Yükün geri kalan $Q/4 + Q/4 = Q/2$ 'si tambur tarafından taşınır.

8 taşıyıcı halat için tambura gelen kuvvet ise; $Q/8 + Q/8 = Q/4$ olur. Yükün geri kalan $3Q/4$ ise dengeleme makarası üzerinden köprü bloğu tarafından taşınır.

18

PROBLEM

10 ton yük taşıyan bir vincin tabur çapı $D_t=350\text{mm}$. Kaldırma düzeni 4 taşıyıcı halatlı ikiz makara sistemidir.

Halat çapı $d=16\text{mm}$.

Kaldırma yüksekliği 10m 'dir.

Makara çapı $D_m=250\text{mm}$ 'dir.

19

ÇÖZÜM

Tambura açılması gereken yiv sayısı(tamburun bir tarafına);

$$Z = \frac{2 \times H}{\pi \times D_t} + (1.5 \dots 3)$$

$$Z = \frac{2 \times 10}{0.35 \times \pi} + 1.5 \approx 21$$

20

Tambur yivleri arasındaki mesafe;

$$s = d + (1 \dots 3) = 16 + 2 = 18\text{mm}$$

Tamburun yiv açılması gereken uzunluğu;

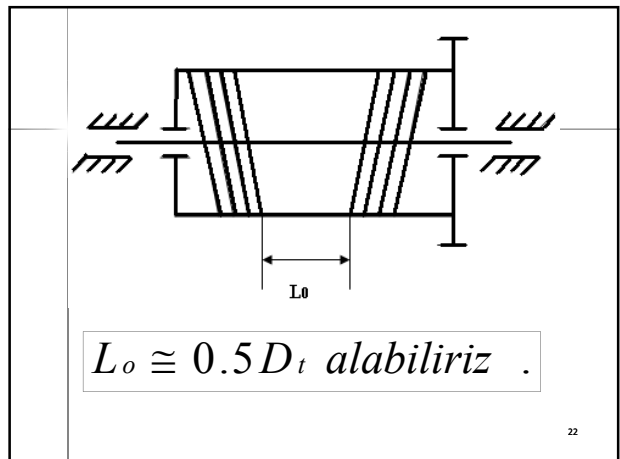
$$L = z \times s = 21 \times 18 = 378\text{mm}$$

Toplam tambur uzunluğu;

($L_0=250\text{ mm}$ ise)

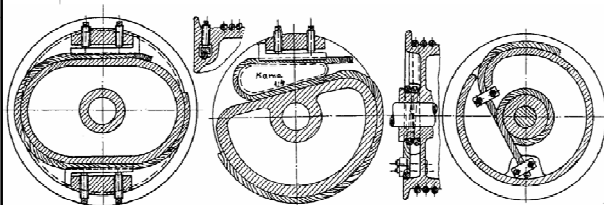
$$L_t = 378 + 250 + 378 \approx 1000\text{mm}$$

21

$$L_0 \approx 0.5 D_t \text{ alabiliriz .}$$

22

Halat ucunun tambura tespiti

23

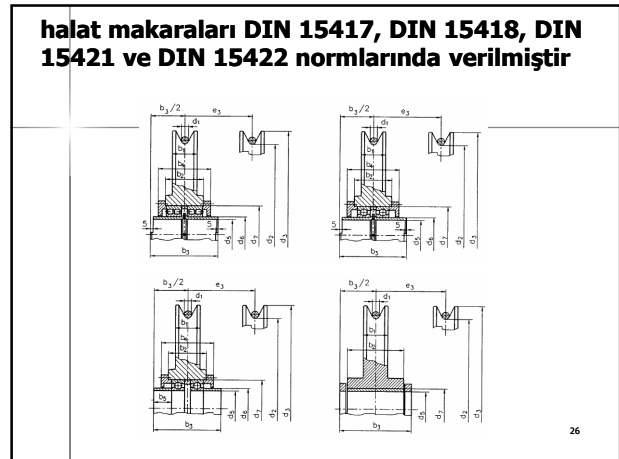
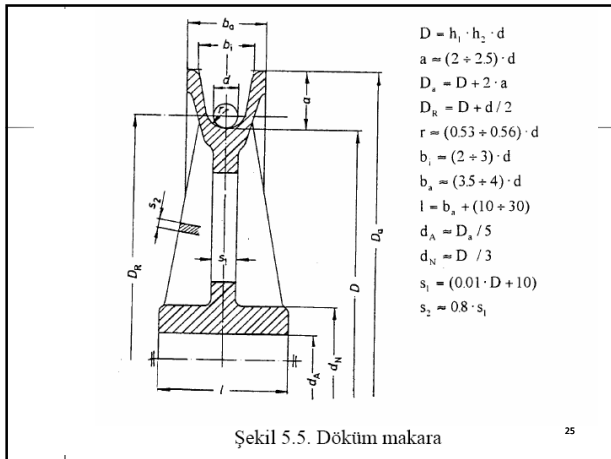
Halat Makaraları

Halat makaralarının çapları daha önce halat bahsinde geçen hesaplamalara göre yapılacaktır.

Bu hesap ile bulunan çaplar halat ekseninden geçen çaptır.

Makaraların diğer boyutları ise DIN 15062'de

24

PROBLEM

10 ton yük taşıyan bir vincin tambur çapı $D_T=350$ mm. Kaldırma düzeni 4 taşıyıcı halatlı ikiz makara sistemi. Halat çapı $d=16$ mm. Kaldırma yüksekliği 10 m' dir. Makara çapı $D_m=250$ mm.

Tambura açılması gereken yiv sayısı (tamburun bir tarafına)

$$Z = \frac{2 \times H}{\pi \times D_T} + (1,5 \dots 3)$$

$$Z = \frac{2 \times 10}{0,35 \times \pi} + 1,5 \approx 21 \quad \text{adet yiv}$$

Tambur yivleri arasında mesafe

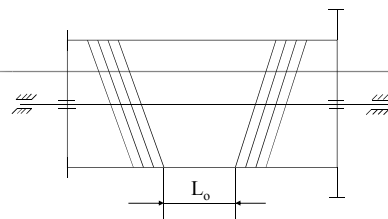
$$S = d + (1 \dots 3) = 16 + 2 = 18 \quad \text{mm}$$

Tamburun yiv açılması gereken uzunluğu

$$L = Z \times S = 21 \times 18 = 378 \quad \text{mm}$$

Toplam tambur uzunluğu ($L_0=250$ mm ise) ne olur?

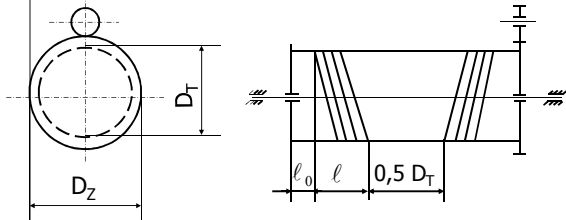
$$L_T = 378 + 250 + 378 \approx 1000 \quad \text{mm}$$

$$L_0 \approx 0,5 D_T \quad \text{alınabilir.}$$

PROBLEM

Şekildeki kaldırma düzeneğinde;

31

Q=12500 daN kaldırılan yük
H=8 m/dak kaldırma hızı
I_N=2 tambura sarılan halat sayısı
makara verimi=0,97
 $\sigma_{em} = 12000 \text{ N/cm}^2$
 $D_Z \cong 1,4 \times D_T$ tahrik dişlisi çapı
 $\ell_0 = 3 \times d$ olduğuna göre;

- Halat çapı d
- Tambur çapı D_T
- Tamburun devir sayısını
- Aks ve tambura gelen kuvvetleri
- Aks çapını hesaplayınız

32

Çözüm:

a) Halata gelen maksimum kuvvet

$$d = k\sqrt{F_H} = 0,33\sqrt{3222} = 18,73$$

d=20 mm alınır

33

$$b) D_T = c\sqrt{F_H} = 7\sqrt{3222} = 397,3\text{mm}$$

D_T=400 mm

c) Halat hızı (sarmı hızı)

$$V_H = I_H \times V_K = 2 \times 12,5 = 25 \text{ m/dak}$$

$$V_H = D_T \times \pi \times \eta_T \text{ dan}$$

$$\eta_T = \frac{V_H}{D_T \times \pi} = \frac{25}{0,40 \times \pi} = 19,9\text{d/dak}$$

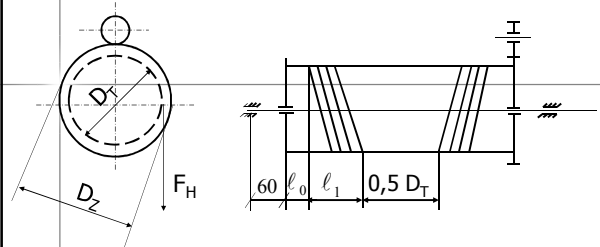
34

d) Kaldırma yüksekliği 8 m olduğundan tamburun bir tarafına sarılan halat boyu L_H=16 m olur.

Bir tarafa açılması gereken yiv sayısı

$$Z = \frac{L_H}{D_T \times \pi} + (1,5 \dots 3) = \frac{16}{0,40 \times \pi} + 2 = 12,73 + 2 \cong 15$$

35

Şekildeki kaldırma düzeneği 15 ton yük kaldırma kapasiteli ve 10 m kaldırma yüksekliğine sahiptir. (Halat sayısı 4)

36

$$\ell_0 = 3d$$

$$V_k = 15 \text{ m/dak (kaldırma hızı)}$$

$$D_z = 1,4 D_T$$

$$\eta = 0,97$$

$$\sigma_{em} = 120 \text{ (N/mm}^2\text{)}$$

a) Halat, makara tambur çapını

b) Tamburun diğer (ℓ_0, ℓ, L_T) uzunluklarını ve devir sayısını hesaplayınız.

c) Aks ve tambura gelen kuvvetleri

d) Aks çapını hesaplayınız

37

Çözüm:

$$F_H = \frac{Q}{2} \times \frac{1-\eta}{1-\eta^i} = \frac{150000}{2} \times \frac{1-0,97}{1-0,97^2} = 38071 \text{ N}$$

$$d = 0,105 \sqrt{38071} = 20,48 \text{ mm}$$

$$d = 22 \text{ mm}$$

$$D_m = 2,23 \sqrt{38071} = 43,51 \text{ mm}$$

$$D_m = 465 \text{ mm alınabilir.}$$

$$D_T = 2,07 \sqrt{38071} = 403,8 \text{ mm}$$

$$D_T = 427 \text{ mm} \quad \left(\frac{d}{D_T} = 0,051 \right)$$

38

b) Tamburun bir tarafına açılması gereken yiv sayısı

$$Z = \frac{i \times H}{\pi \times D_T} = \frac{2 \times 10}{\pi \times 427 \times 10^{-3}} = 14,9 + 1,5 = 16,4$$

$$Z = 17$$

Yiv açılması gereken boy:

$$l_1 = Z \times S$$

$$S = d + b = 22 + 2 = 24 \text{ mm}$$

$$l_1 = 17 \times 24 = 408 \text{ mm}$$

39

$$L_T = 2 \ell_0 + 2 L_1 + 0,5 D_T$$

$$L_T = 2 \times (3 \times 22) + 2 \times 408 + 0,5 \times 427$$

$$L_T = 1161,5 \text{ mm}$$

$$V_k = 15 \text{ m/dak}$$

$$V_k = \frac{15}{60} = 0,4 \text{ m/s}$$

40

Tambur hızı

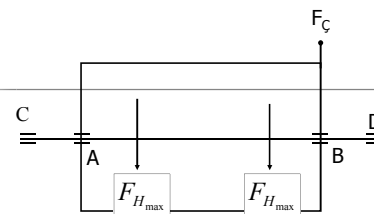
$$V_T = 2 \times V_k = 2 \times 0,4 = 0,8 \text{ m/s}$$

$$V_T = \frac{\pi \times D_T \times n}{60}$$

$$n = \frac{60 \times V}{\pi \times D_T} = \frac{0,8 \times 60}{\pi \times 427 \times 10^{-3}}$$

$$n = 35 \text{ d/dak}$$

41

Tambura etkiyen döndürme momenti;

$$M_b = 2 \times F_H \times \frac{D_T}{2} = 2 \times 38071 \times \frac{427}{2} = 16256317 \text{ Nmm}$$

42

Tahrik kuvvetinin iletmesi gereken döndürme momenti;

$$M_d = M_b = 16256317 \text{ Nmm}$$

Buna göre;

$$M_d = F_c \times \frac{D_z}{2}$$

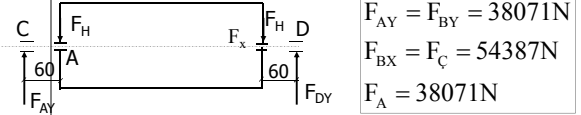
$$F_c = \frac{2 \times M_d}{D_z}$$

$$D_z = 1,4 \times D_T = 1,4 \times 427 = 597,8$$

$$F_c = \frac{2 \times 16256317}{597,8} = 54387 \text{ N}$$

43

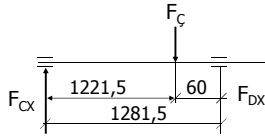
Halat Kuvvetleri Y, Çevresel kuvvet x düzleminde etki eder.

44

F_c ve F_D yataklarına gelen kuvvetler;

Y yönde $F_{CY} = F_{DY} = F_H$ olur.
X yönünde ise

45

$$1221,5 \times 54387 - 1281,5 \times F_{DX} = 0$$

$$F_{DX} = 51840,6 \text{ daN}$$

$$F_{CX} = 5438,5 - 5183,8$$

$$F_{CX} = 2546,4 \text{ daN}$$

$$F_C = \sqrt{F_{CX}^2 + F_Y^2} = \sqrt{2546,4^2 + 38071^2} = 38156 \text{ N}$$

$$F_D = \sqrt{F_{DX}^2 + F_{DY}^2} = \sqrt{51840,6^2 + 38071^2} = 64318,3 \text{ N}$$

Aks çapı için

$$M_e = \sqrt{M_{ex}^2 + M_{ey}^2}$$

$$M_e = \sqrt{(51840,6 \times 60)^2 + (38071 \times 60)^2}$$

$$M_e = 3859100,4 \text{ Nmm}$$

47

$$\sigma_e = \frac{M_E}{W} \leq \sigma_{em}$$

$$W = \frac{3859100,4}{120} = 32156,2 \text{ mm}^3$$

$$W = \frac{\pi \times d^3}{32}$$

$$d = \sqrt[3]{\frac{32 \times 32159,2}{\pi}}$$

$$d = 68,93 \cong 69 \text{ mm}$$

48

Yiv açılması gereken boy:

$$L = Z \times S = 15 \times (20 + 3) = 345 \text{ mm}$$

Toplam tambur uzunluğu

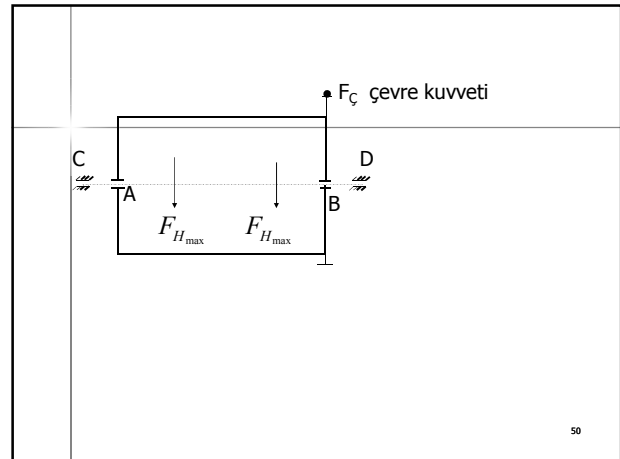
$$L_T = 2 \ell + 2L + 0,5 \times D_T = 2 \times 3d + 2L + 0,5 \times D_T$$

$$L_T = 2 \times 3 \times 20 + 2 \times 345 + 0,5 \times 400 = 1010 \text{ mm}$$

Tahrik dişlisi çapı:

$$D_Z \cong 1,4 \times D_T = 1,4 \times 400 = 560 \text{ mm}$$

49

50

Tambura etkiyen döndürme momenti

$$M_b = 2 \times F_H \times \frac{D_T}{2} = 2 \times 3222 \times \frac{0,4}{2} = 1289 \text{ daNm}$$

Tahrik dişlisinin iletmesi gereken döndürme momenti

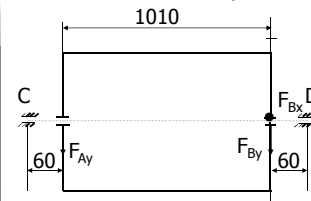
$$M_{b_z} = M_b = 1289 \text{ daNm buna göre } F_{\text{ç}} \text{ çevre kuvveti}$$

$$F_{\text{ç}} = \frac{M_b}{D_{Z/2}} = \frac{1289}{0,28} = 4600 \text{ daN}$$

51

Halat kuvvetleri y eksenine, çevresel kuvvet x yönünde etki eder.

Tambur aksına etkiyen kuvvetler

$$F_{Ay} = F_{By} = 3222 \text{ daN}$$

52

$$F_{Bx} = F_{\text{ç}} = 4600 \text{ daN o halde}$$

$$F_A = F_{Ay} \rightarrow F_A = 3222 \text{ daN}$$

$$F_B = \sqrt{F_{Bx}^2 + F_{By}^2} = \sqrt{4600^2 + 3222^2} = 5616 \text{ daN}$$

Yataklara gelen kuvvetler

$$F_{Cy} = F_{Dy} = F_N = 3222 \text{ daN}$$

X yönünde etkiyen kuvvet

$$F_{Cx} \times 1130 - F_{Bx} \times 60 = 0 \text{ dan}$$

53

$$F_{Cx} = \frac{4600 \times 60}{1130} = 244 \text{ daN}$$

$$F_{Dx} = F_{Bx} - F_{Cx} = 4600 - 244 = 4356 \text{ daN}$$

$$F_C = \sqrt{F_{Cx}^2 + F_{Cy}^2} = 3231 \text{ daN}$$

$$F_D = \sqrt{F_{Dx}^2 + F_{Dy}^2} = 5418 \text{ daN}$$

54

e) Eğilme momenti (Aks çapının hesabı)

$$M_{ey} = F_{cy} \times 0,06 \text{ m} = 3222 \times 0,06 = 193 \text{ daNm}$$

$$M_{ex} = F_{DX} \times 0,06 \text{ m} = 4356 \times 0,06 = 261 \text{ daNm}$$

$$M_e = \sqrt{M_{ex}^2 + M_{ey}^2} = 325 \text{ daNm}$$

$$\sigma_e = \frac{M_e}{W_e} = \sigma_{em}$$

$$W_e = \frac{M_e}{\sigma_{em}} = \frac{32500 \text{ daNm}}{1200 \text{ daN/cm}^2}$$

$$W_e = 27,1 \text{ cm}^3$$

$$W_e = \frac{\pi \times d^3}{32} \quad \text{den} \quad d = 65 \text{ mm} \quad \text{Aks çapı}$$

55